

"זהב ברוטו – ארד נטו"

מס על כספי זכייה בפרס, לזוכי מדליה אולימפית?

הכותבים: רו"ח (משפטן) יובל אבוחצירא ורו"ח (משפטן) אייל סנדו

ארצי, חיבה, אלמקייס, כהן פתרונות מיסוי בע"מ

בתחילת החודש, עם ישראל התבשר כי המתעמל ארסיום דולגופיאט בן ה-24, זכה במדליית זהב בתחרות גמר תרגילי הקרקע – והביא כבוד לאומי למדינת ישראל ואף ראש הממשלה, נפתלי בנט, בירך אותו באלו המילים: "אנחנו כולנו גאים בך. עצרנו את ישיבת הממשלה כדי לברך אותך". נציין כי זו המדליה השלישית באולימפיאדת טוקיו 2021 ובאה לאחר מדליית הארד של אבישג סמברג בענף הטאקוונדו וכן מדליית הארד של נבחרת ישראל בג'ודו.

מיד עם היוודע דבר הזכייה החלו אמצעי התקשורת לפרסם כי האלוף האולימפי שלנו זכאי בין היתר, לפרס כספי בסך 500,000 ₪ המוענק לו על ידי הוועד האולימפי בישראל.

אגב, תפקידו העיקרי של הוועד האולימפי בישראל הוא לארגן את השתתפותם של ספורטאים ישראלים במשחקים האולימפיים ובתחרויות רב-ענפיות אחרות המתקיימות בחסות הוועד האולימפי הבינלאומי או הפדרציות היבשתיות ואת הכנות הספורטאים לקראתן. הוועד האולימפי בישראל הוא בעל הסמכות הבלעדית להחליט על הרכב המשלחות האולימפיות של ישראל למשחקי הקיץ והחורף לבוגרים ולנוער. כמו כן, הוועד האולימפי אחראי להפצת הרעיון האולימפי. הספורט כאמצעי לשיפור איכות החיים והסביבה ולקירוב בין עמים ואנשים, תוך דגש על הערכים האולימפיים של מצוינות, הישגיות, סולידאריות, שוויון, אי אפליה והגינות. מטפח, משמר ומלווה את ספורטאי העלית של ישראל לאורך מחזור של ארבע שנים, מתחילתו ועד סופו, תוך טיפול בצרכי ספורטאים אלו.

האם כספי הזכייה כאמור לעיל חייבים במס על פי הוראות החוק? ואם כן – למה??

פקודת מס הכנסה ממסה "תקבול" בידי יחיד אך ורק אם נמצא לו מקור הכנסה משפטי בהוראות פקודה מס ההכנסה. פסיקה ותיקה בנושא זה (הלכת ברוך משולם – ע"א 609/68) קבעה כי אדריכל שהשתתף בתחרויות תכנון מבנים שערכה עיריית ירושלים וזכה בפרס כספי (מעבר להשגת עבודת התכנון עצמה, נשוא הפרס) תמורת השימוש בתיכנונו – חייב במס שולי גם על התקבולים מכספי הפרס, בהיותם אינטגרליים למשלח-ידו ומקור עסקו כאדריכל.

בשנת 2003 המחוקק הרחיב את בסיס המס והוסיף להוראות הפקודה את סעיף 2א' אשר קובע כיום כי השתכרות או רווח של אדם שמקורם בהימורים, בהגרלות או בפעילות נושאת פרסים יחויבו במס כיום בשיעור של 35% !!! (למעט בגין סכומים כאמור עד תקרת פטור ממס בסך 30,360 ₪ לכל אירוע/פרס).

יצוין כי הסעיף מונה מספר חריגים בהם לא יוטל מס כאמור, בין היתר על השתכרות או רווח מפרסים שניתנו במסגרת אישית (למשל, מסגרת משפחתית/חברתית) או על "השתכרות או רווח מהגרלות או מפרסים שנקבעו על ידי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת".

אגב, רשות המיסים כבר עשתה שימוש מבורך בחריג האחרון לפני מספר שנים, וקבעה כי זכייה של יחיד בפרס כספי הנלווה לפרס נובל לא יהיה חייב במס כאמור בסעיף 2א'.

כמו-כן, משנת 2010 המחוקק פוטר ממס מכוח סעיף 9(29) לפקודה מלגות הצטיינות לסטודנטים שאין תמורה בעדן (ללא תקרה) וכן מלגות לחוקרים (בכפוף לתקרה שנתית), בתקופת הלימוד או המחקר. אין ספק: בעת התרוממות הרוח הציבורית לאור הזכויות במדליות המכובדות באולימפיאדת טוקיו, אין דעת הציבור נוחה מהפרסומים אודות "הקופון" שעומדת המדינה לנכות מן המופלאים הללו.

ישנם טיעונים ערכיים ומוסריים לאי החיוב במס, כגון: עידוד ילדים ובני נוער בישראל לעסוק בספורט, להתמיד בו ולשאוף להישגים (אף צה"ל הבין זאת וכבר שנים רבות תומך בחיילים-ספורטאים מצטיינים אלו בתנאי השרות שלהם בצבא), קידום מעמדה הספורטיבי של ישראל בין העמים, העצמת הגאוה הלאומית והחוסן הלאומי של עם ישראל ועוד.

לא חסרים גם טיעונים מקצועיים-משפטיים לכך: ראשית, ניתן בפירוש להניח כי אהבתו לספורט זה כבר מגיל 6 מעידה כי לא מדובר במשלח-יד גם אם מדובר בספורטאי מקצועי. אין ספק כי מדליית הזהב והפרס הכספי בצידה שוות ערך לפרס נובל או פרס על מפעל חיים שניתן למדען או לסופר, אלא שכאן מדובר על מאמץ ספורטיבי המתרכז במספר שנים נמוך יחסית ולגבי אנשים צעירים יותר.

כמו בפרס נובל גם כאן הזוכה נבחר על ידי הוועד האולימפי לייצג את ישראל. הפרס הכספי מהווה מעין מלגת הצטיינות (שאין התחייבות של הזוכה לתמורה בעדה) אשר מטרתה לעודד, להחזיר למתעמל חלק מההוצאות שספג כל השנים ולתמרץ מתעמלים אחרים לשאוף להגיע למעמד זהה בעתיד – כל אלו מעידים על העדר זיקה ומידתיות בין המאמץ לפרס הכספי.

בנוסף, ספורטאי כמו ארטיום השקיע שנים רבות בענף ספורט זה אשר כרוך באופן טבעי בהוצאות לא מבוטלות שלא ניתן כיום להתירן כהוצאה. ככל ויראו בכספי הפרס הכנסה החייבת במס, הרי שגם אם התקבלה כיום, ברור שהפקתה הייתה על פני שנים רבות, ולכן יש לפרוס אותה בדומה להוראות ההסדר מכוח סעיף 8(ב) לפקודה – ובוודאי שבפריסה על פני שנות מס רבות כאמור יקטין את שיעור המס השולי עד כדי יאפסו.

לסיום, במידה ומדינת ישראל באמצעות הוועד האולימפי, רוצה לתגמל את הזוכים במדליות אולימפיות בפרס כספי אשר לעמדתם חייב במס, תכבד את הזוכים ותגלם את המס בסכום הפרס.

טוב יעשה שר האוצר אם יקבע, מכוח סמכותו כאמור לעיל, כי הפרס הכספי האמור איננו חייב במס. ואמנם, השבוע התפרסמו ידיעות ברשת בדבר הצעת חוק פרטית שתועלה למתן פטור ממס לזוכים אולימפיים. יתרה מזו, פורסם אף כי שר האוצר עצמו הגיב לפניה אליו, באומרו כי הוא מתכוון להגיש הצעת חוק ממשלתית, למתן פטור ממס על זוכים אולימפיים ועל מקבלי פרס נובל.

בשונה מרכיבים רבים ב"חוק ההסדרים", בטוחנו שהצעת חוק זו אם אכן תועלה, תזכה לרוב עצום בכנסת, ותקבע לשמחת כולם, בספר החוקים.